

ЯК ПІДГОТУВАТИ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ ДО ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Тетяна СКРИПНИК,

д-р психол. наук, професор кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти, Інститут людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Одна з умов ефективної інклюзії — готовність фахівців, друга — відповідна підготовка дітей. З поданої статті ви дізнаєтесь, як допомогти дошкільнятам з розладами аутистичного спектра успішно розвиватися і впевнено почуватися в колективі однолітків.

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ АУТИЧНИХ ДІТЕЙ ДО ІНКЛЮЗІЇ

Інклюзія дітей з розладами аутистичного спектра (РАС) часто відбувається з великими труднощами або й узагалі не відбувається. Причина, на наш погляд, полягає в тому, що цих дітей неправильно готують до освітнього процесу, а також не створюють для них відповідних та безперешкодних умов у закладах освіти.

Як готують зазвичай? Приватні фахівці, спеціалісти державних і недержавних центрів пропонують для дітей з РАС корекційно-розвивальну роботу у форматі індивідуальних занять, що спрямовані на засвоєння сенсорних еталонів (колір, форма, величина), розвиток мовлення та навичок навчання.

Чому треба змінити підхід? Діти з РАС здатні засвоїти ті чи інші (інколи досить великі) обсяги інформації, цифри, літери, графічні навички тощо. Але в колективі однолітків вони здебільшого не проявляють свою обізнаність, натомість часто не слухають вихователя, не сидять разом з групою, усамітнюються і роблять щось “за власним сценарієм”, а якщо їм не дають бажаного, можуть улаштувати істерику. Вони поведуться таким чином не тому, що “невиховані”, а тому, що в них не сформовано підґрунтя для навчання і розвитку.

ОСОБЛИВОСТІ, ЯКІ ТРЕБА ВРАХОВУВАТИ

Діти з аутизмом народжуються дуже вразливими, гіперчутливими до стимулів довкілля, тому навколишнє середовище є для них стресогенним. Жодна людина не може жити в стресовому стані. Щоб упоратися зі стресом, ці діти несвідомо вибудовують захисні реакції, мета яких — захиститися від некерованого впливу довкілля.

Види захисних реакцій дітей з аутизмом

- ♦ Жорстка вибірковість уваги.
- ♦ Так звані аутоstimуляції (стереотипні дії, якими вони себе збуджують або заспокоюють).
- ♦ Високий рівень м'язового напруження (передусім на рівні груднини) як рефлексорна реакція на постійне стресогенне втручання.

М'язове напруження стає звичним тлом життєдіяльності дітей з аутизмом, перетворюється на м'язовий блок, своєрідний “панцир” — патологічний стереотип, який не дає їм змоги бачити предмети у їх розмаїтті та взаємозв'язках, сприймати і розуміти мовлення — власне, адаптуватися серед людей.

Допоки діти з аутизмом перебувають у своєму патологічному (напруженому) психофізіологічному стані, їх навчання і розвиток, *по-перше*, мінімально ефективні, *по-друге*, не відзначаються сталістю.

“Мінімально ефективні” означає, що ці діти, звісно, чогось навчатимуться, але їхні здобутки будуть мізерними порівняно з їхніми можливостями.

Під виразом “не відзначаються сталістю” маємо на увазі, що за наявності додаткового стресу, через вимушену перерву в навчанні або в період гормональної перебудови **ці діти можуть втратити все те, чого їх навчали**. Тому що у них немає фундаменту для розвитку, і засвоювані знання, вміння та навички не стають частиною цілісної системи.

Головна мета процесу підготовки дитини з аутизмом до освітнього середовища інклюзивного дитсадка — підвищення її адаптивних можливостей.

Ідеться про **два стратегічні напрями психолого-педагогічної допомоги:**

- 1) нормалізація психофізіологічного стану (подолання патологічного стереотипу) дитини з аутизмом;
- 2) становлення основ її соціально-емоційного інтелекту.

НОРМАЛІЗАЦІЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОГО СТАНУ

За влучним висловлюванням видатної дослідниці, ерготерапевта Джин Айрес, “фізична невпевненість у собі викликає емоційну тривогу”. А ця тривога, своєю чергою, блокує наявні знання й уміння дитини та зумовлює її неадекватну, соціально небажану поведінку. Коли дитина не витримує емоційного навантаження, не здатна регулювати свій стан, вона верещить, підхоплюється з місця, падає на підлогу тощо.

Щоб освіта дитини з аутизмом була успішною, треба починати з фундаменту, з базових психомоторних структур, процесів та властивостей.

Малюка необхідно “зібрати”, “натренувати”, розкрити його ресурси, у прямому сенсі цього слова “поставити на ноги” — зробити так, щоб ноги набули функцію опори для тіла. Тільки тоді розвиватимуться такі якості, як витривалість, довільність, уважність, цілеспрямованість, здатність продуктивно навчатися й розвиватися разом з однолітками.

Прийом проплескування по м'язах.

(Це та наступні фото надані автором.
Інклюзивно-ресурсний центр
ГО “Маленький принц”, м. Київ)

Завдання

- ♦ Вирівнювати м'язовий тонус дитини.
- ♦ Звільняти від напруження.
- ♦ Сприяти досягненню гравітаційної стійкості, статичної та динамічної рівноваги, узгодженої координації на рівні тіла.
- ♦ Розвивати силу дитини, її вправність, мобільність, “залученість”, витривалість.

Нами зібрано та розроблено понад 40 вправ, прийомів та засобів впливу на психофізіологічний стан дитини на первинному, фундаментальному рівні розвитку. Серед них такі.

Способи позитивного впливу на психофізіологічний стан дитини

- ♦ **Проминання тіла** маляти.
- ♦ **Простукування по кісточках** (простукування пальцями по чолу дитини, вилицях, щелепах, ключицях, ліктьових кісточках, кісточках кисті (п'ясти)).
- ♦ **Проплескування по м'язах.**
- ♦ **Прийом “Посилення опори”** (натискання дорослими руками на стопи дитини так, щоб вони щільно притискалися до поверхні; натискання на коліна дитини (коли вона сидить) так, щоб вона відчувала свої стопи).
- ♦ **Масаж стоп** (з урахуванням основних принципів рефлексології).
- ♦ **Прийом “Дзиґа”** (перекручування дитини за руку по середній лінії: дитина стоїть перед педагогом; дорослий бере у свою праву руку праву руку дитини і закручує її так, щоб вона зробила оберт навколо своєї осі через праве плече).
- ♦ **Вправа “Ембріон”** (дитина сидить на сідницях, ноги зігнуті в колінах, а дорослий ззаду

Вправа за методикою В. Шербора

ЧАС ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ НА 2019 РІК!

Обирайте зручний для вас спосіб

НА ПОШТІ

або

ONLINE

ІНДЕКСИ

“Дошкільне виховання” **74140**

“Палітра педагога” **40296**

“Джміль” **40295**

Комплект **95989**

НА САЙТІ **JMIL.COM.UA**

Сформуйте
персональний комплект

БОНУС

Е-МАТЕРІАЛИ ДО КОЖНОГО ВИПУСКУ!

Шукайте на сторінках і завантажуйте з сайту

